

פ ר ו ט ו ק ו ל מ.ס. 36
מישיבת ועדת הכנסת שהתקיימה ביום ד',
כ"ו באייר תשי"ב-1952.5.21 בשעה 11.

ש.ה.

- ד. בר רב האי - היו"ר
י. אורי
ב. אזניה
ע. איכילוב
ש. לורנס
מ. נורוק
ר. צברי
ח. רובין
פ. רוזן
א. רזיאל

הגובחים:

ס ד ר - ה י ו -

המשך הדיון בהצעת התקנון (סעיפים 5 ו-9)

עלינו לסיים את הדיון בסעיף 5 של התקנון ולקבל החלטה סיכום בענין זה.

היו"ר ד. בר רב האי:

ב. אזניה:
בענין מספרם של סגני היושב-ראש, דעה היא שהוא אינו צריך להיקבע בקונסטיטוציה שלנו, אלא שכל כנסת תקבע את מספר הסגנים מאות עיניה. אשר לאופן הבחירה, אין אני חושב כי יש לקבוע בחירות חשאיות, כי בחירות גלויות במקרה זה גם יוסיפו לכבודו של הבית.

כאשר דנים אם יש לקבוע מוסד שייקרא "הנשיאות" או שיש להסתפק בבחירת יושב-ראש וסגניו, אני רוצה להבהיר קודם כל שכבר היום קיימת מציאות בה מתיעץ היושב-ראש עם סגניו בכל העניינים, כך שהתיעצות הפכה נוהג וחובה וקיים מוסד של קולקטיב אשר שמו "היושב-ראש וסגניו". אני מתנגד להכנסת המושג של נשיאות, על מנת להטיל עליה את הפונקציות של היושב-ראש. הפונקציות המוטלות על יושב-ראש הכנסת הן חשובות למדי, הן בחוק חסינות בניני הכנסת, הן בחוק כהונת הנשיא ואופן מילוי מקומו. גם ההתיעצות בין היושב-ראש לבין הסגנים אינה משנה את העובדה כי המוציא לפועל והאחראי להוצאה לפועל איננו מי שיושב בראש ישיבה מסוימת של הכנסת, אלא יושב-ראש הכנסת. רק בעניני הנהלת הישיבה פועל יושב-ראש אותה ישיבה באופן עצמאי. בכל שאר השטחים בהם פועלת הנשיאות כקולגיום להתייעצות, המבצע הוא היושב-ראש. היחסים המספריים בתוך המוסד של היושב-ראש והסגנים צריכים להיקבע לפי יחסי הכחות בתוך הכנסת, אולי אין זה מטשטש את קיומו של היושב-ראש לא רק כ"פרימוס אינטרפריס", כי אם גם כדמות קונסטיטוציונית מרכזית שהיא האחראית היחידה להוצאה לפועל.

אשר להצעה להביע אי-אמון לנשיאות כאשר סיעה תמצא זאת לנחוק, הרי מבחינה מפלגתית צרה אין לי ענין להתנגד להצעה כזאת. רק מבחינת סדרי העבודה התקנים של הכנסת אינני מבין מדוע צריך לתת למפלגת פועלי ארץ-ישראל אפשרות להביע אי-אמון לסגן יושב-ראש מטעם האיוונים הכלליים. אני חושב כי עלינו להקדיש את זמננו ועבודתנו לעבודת החקיקה ולא להכניס עוד גורם לגזילת זמן. אין זה אמצעי להשיג משהו, כי אם רק אמצעי להטרדה באשר רוב הבית יוכל חמיד להגן על נציגיו. לשם שמירה על טובת הבית, אני מתנגד ליצירת מצב בו תהיה יציבות הנשיאות מוטלת בספק, ואני מציע למיעוט להימנע מלחח בקונסטיטוציה פריבילגיה כזאת לרוב.

ג. איכילוב:

יש לשאוף למושג של נשיא ומגנים במובן הנעלה ביותר ולפיכך איננו מתנגדים לנוסח של יושב-ראש ומגנים. אשר למספר המגנים, הרי בהתחשב במסיבות הבלתי-קבועות אנו תומכים בדעה שהמספר אינו צריך להיות נקוב וימסר להחלטתה של כל כנסת. ביחס לאופן ההצבעות, אנו תומכים בהצבעות גלויות. אשר להצעה לאפשר הבעת אי-אמון, דעתנו היא שיש להסכים לכך בכל מקרה ש-40 חברי כנסת לפחות מבקשים להעמיד סעיף כזה להצבעה. אני מכיר בחומרתם של דברי חבר הכנסת אזניה ביחס לערכו של הממשל הניתן על ידי כך בידי הרוב, אולם אנו מקווים שהמפלגות לא תשאלט על מושג זה ותכנון. אנו מקווים שגישתו של כל חבר כנסת בשעת הצבעת אי-אמון כזאת תהיה כללית ולא מפלגתית צרה.

פ. רוזן:

אני בעד בחירות גלויות ונגד בחירות חשאיות. אשר לנשיאות או יושב-ראש ומגנים, השאלה היא אם בנשיאות הקיימת מחליטים על פי דעת הרוב גם כאשר היא מנוגת לדעתו של היושב-ראש, או לא. במקרה שקבלת החלטה כזאת אפשרית, הרי זו נשיאות במלוא מובן המלה וגם צריך לקרוא לה בשם זה. עד כה הייתי בדעה שמגני היושב-ראש הם יועצים וממלאים את מקומו בניהול ישיבות הכנסת, אולם הם אינם יכולים לקבל החלטה נגד דעתו. משום שזהו הנוהג הנכון לפי דעתי, אין אני בעד הגדרה של נשיאות, אלה "יושב-ראש ומגנים". לדעתי יש למסור בחיים הפרלמנטריים שלנו יותר סמכויות ליושב-ראש הכנסת וגם ליושב-ראש הוועדות. בנוגע להצעה לאפשר הבעת אי-אמון, אינני רואה בכך דבר מועיל. עד כה היה מובן שיושב-ראש הכנסת ומגניו נבחרים לכל תקופת כהונת הכנסת, האינני חושב שטוב יהיה להכניס גם לתחום זה אי-מנוחה ואי-שקט. כל עוד לא הוכח לנו מתוך הנסיון שיש צורך לאאאאצץ ריאלי במתן אפשרות כזאת, אינני רואה טעם להתקין חקנה מחאימה. אני חושב כי במשך שלוש וחצי השנים של קיום כנסת במדינת ישראל, אין איש יכול להתאונן על כי היושב-ראש או אחד מסגניו התנהג בצורה המחייבת להביע לו אי-אמון. הייתי רוצה לדעת אם ישנו באיזה מקום שהוא בעולם חקדים מעין זה. אשר למספר המגנים, אינני תומך בקביעה מספק מחייב של מגנים לכל כנסת וכנסת.

היו"ר ד. בר רב האי:

הנוסח שיתקבל כאן יונח על שולחן הכנסת ומאותו רגע יהיה מחייב.

ח. רוזין:

אינני חולק על התוקף הזמני של החלטה זו מן הרגע בו הונחה על שולחן הכנסת, אולם בגלל חשיבות העניין אני תובע שהינתן אפשרות להצביע גם על הסתייגויות. אני רוצה שהיושב-ראש יבטיח שידאג לכך כי תוך זמן מתקבל על הדעת לאחר שיונח התקנון על שולחן הכנסת, יימצא הזמן לדיון ולהצבעה על הסתייגויות. אני מציע כי תקופה זו תוגבל בחודש ימים.

היו"ר ד. בר רב האי:

במידה שיתברר כי אין החלטה של ועדת הכנסת על אופן קבלת התקנון, יהיה הנוסח כדלקמן:

התקנון יונח על שולחן הכנסת פרק-פרק, בלי יווי הודעה שכל פרק המונח על השולחן נכנס מיד לתקפו ובידי חברי ועדת הכנסת שרשמו לעצמם הסתייגות, הזכות לדרוש דיון על הנקודה בה הוא רוצה לערער. בדיון זה יקבל המערער 10 דקות להנמקת ערעורו ויושב-ראש הוועדה יוכל להשיב על כך, גם כן במסגרת 10 דקות; לאחר זאת תצביע הכנסת.

הוחלט למחוק בסעיף 5 (א) את המלים "בבחירות חשאיות" ובמקומן לכתוב "בבחירות גלויות"; כן תימחק הפסקה "היושב-ראש והמגנים יהיו נשיאות הכנסת".

הסתייגויות:

חבר הכנסת רוזין מציע: בפסקה 5 (א) במקום המלים "במספר שיקבע על ידי הכנסת" יבואו המלים "היושב-ראש וארבעה מגנים, לפי גודל המיעוט"; לאחר פסקה 5 (ב) תבוא התסופה הבאה: "רוצה סיעה להביע אי-אמון לנשיאות או לאחד מחבריה, תודיע על כך בכתב לוועדת הכנסת וזו תעמיד את העניין תוך שבועיים על סדר יומה של הכנסת. הכנסת תשמע נואם אחד לתמיכה בהצעת אי-האמון ונואם אחד לדחייתה ותצביע על ההצעה בהצבעת גלויה".

חבר הכנסת איכילוב מציע:

לסעיף 5 תבוא תוספת: "ארבעים (40) חברי כנסת המגישים בכתב מאושר בחתימותיהם

חביעה להבעת אי-אמון ליו"ר הכנסת והסגנים, לכלם
ביחס או לאחד מהם, תועמד חביעתם לדיון והצבעה בכנסת
ולא יאוחר משבוע ימים מיום הגשת החביעה.
באם התקבל הצעת הבעת אי-אמון ברור דעות בכנסת
יועמד על סדר יום הכנסת סעיף בחירת היו"ר והסגנים כלם,
או אחד מהם, בהתאם לתוצאות ההצבעה על הצעת אי-אמון
והדיון הנ"ל יתקיים לא יאוחר תוך שבוע ימים.
באם ההצבעה נוגעת ליו"ר הכנסת וסגניו כולם
יחד, הרי שבמקרה והצעת אי-אמון תתקבל, ינהל את ישיבו
הכנסת זקן החברים בהתאם לסעיף 10. במקרה והצעת
אי-אמון - באם תתקבל - תהיה נוגעת רק לאחד מתוך
היו"ר והסגנים, תנוהל הכנסת עד לבחירה החדשה בלי שיתוף
של הנ"ל.

היו"ר ד. בר רב האי:

אנו עוברים לסעיף 9 שסומן בהצעת
התקנון בסעיף 10. סעיף זה קובע

כי "יושב-ראש הכנסת לא יהיה חבר בוועדה מועדות הכנסת, לא ישתתף בוויכוח
ולא בהצבעה".

לגבי ההשתתפות בוועדות, ברור לפי דעתי שהכוונה
היא רק ליושב-ראש הכנסת ולא לסגניו; אשר להשתתפות בוויכוח, ברור שהיושב-ראש
של הישיבה אינו יכול להשתתף בדיון וכן גם בהצבעה - אם כי על הענין האחרון
א ישנם מערערים.

י. כסה:

סגני היושב-ראש השתתפו עד היום כחברים בוועדות, ואני
חושב כי אין מקום לערעור על כך. אני מסכים לדעה
שיושב-ראש הכנסת לא יוכל אף פעם להשתתף בוויכוח, גם אם הוא איננו יושב-ראש
בשעה ישיבה מסוימת. לעומת זאת אני חושב כי יהיה זה אבסורד לשלול ממנו
באופן קבוע את זכות ההצבעה. אי-אפשר לשלול מהבר כנסת את הזכות להצביע בעד
הדעה שהוא מוצא כנכונה. יכול להיווצר אצא מצב שאיש לא יסכים לכהן כיושב-
ראש הכנסת משום שתמורת זאת הוא ידרש לוותר על זכותו האלמנטרית להצביע.

ח. רובין:

לדעתי ההחלטה בסעיף זה צריכה להיות פוזאאה הגיונית
מן ההחלטה שתתקבל לגבי סעיף 5. באם יוחלט על הכרה במסד
הנקרא "נשיאות", ברור שליושב-ראש תהיה אותה זכות להצביע כשם שהיא ישנה
גם היום לסגניו. אם יקבע יושב-ראש וסגנים, יש הגיון מסויים בקביעת המעמד המיוחד
של היושב-ראש, המטיל עליו גם חובות מיוחדים. צאם מוציאים את יושב-ראש הכנסת
מכלל חברי הכנסת, עליו לעמוד מעל למפלגות ומעל למתלוקת. זוהי גם הגישה
באנגליה לגבי המוסד של ה"ספיקר" ועבודה היא שנבחר "ספיקר" מן המפלגה
השמרנית, גם כאשר למפלגת העבודה היה רוב בבית הנבחרים. אני חושב שמכאן נובעת
המסקנה שיושב-ראש הכנסת אינו יכול להשתתף בהצבעות - על כל פנים אין יושב-
ראש הישיבה יכול להשתתף בהצבעה.
הן יושב-ראש הכנסת והן יושב-ראש הישיבה אינם
יכולים להשתתף בוויכוח. סגן היושב-ראש יכול להיות חבר ועדה, אולם לא היושב-
ראש עצמו.

היו"ר ד. בר רב האי:

נסיים את הדיון בסעיף זה בישיבה
הבאה של ועדת הכנסת.

הישיבה ננעלה בשעה 12.00

= = =